

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., József-körút 18.

Aci sunt a se trimite tot felul
de scrisori, cereri și bani

Apare în fiecare Duminică.

ADEVĚRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:

Pe 1 an 3 coroane 20 fileri
Pe 1/2 an 1 coroană 60 fileri
Pe 1/4 an 80 fileri
Pe 1 lună 30 fileri
Un număr singur. 6 fileri

Organul partidei socialdemocrate din Ungaria

Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria

Cătră frații noștri!

Deja de cinci săptămâni luptă tinăra foaie a partidei socialdemocrate: „Adevărul”. Și în aceste cinci săptămâni n'a fost tipărită nici o literă în foaia asta, care să nu fi fost în slujba socialdemocrației, în slujba poporului apăsător și jăfuit din toate părțile.

Dar' nici nu se putea altcum. „Adevărul” este o foaie socialdemocrată. Asta-i programul foaii, dela care nu se abate, fiindcă întemeietorii acestei foi jurământ sfânt au pus, că numai socialdemocrația adevărată va fi tămăie: a de ea și prin urmare numai una are înaintea ochilor: a lupta pentru scăparea din iug a poporului român apăsător din Ungaria.

Căci — durere — mulți sunt cei apesați în țara r. astră! Proprietarii mari, capitaliștii, băncile și ceilalți dușmani ai poporului, îl țin pe român în jug greu.

Și poporul român pân'acuma a răbdător cu nepăsare chinurile cele mai crunte. Dar' trebuie să se facă capăt acestor stări de lucruri. Trebuie să se schimbe aceasta lume nedreaptă, în care sunt avuți și sêraci, apesați și săsași.

Astăzi nu acela are cinste, care lucră cu omenie și cinstește pe confratele său, ci acela, care știe trage șapte pei de pe spattele muncitorului și înșală lumea și în dreapta și în stânga.

O altă me ne trebuie nouă muncitorilor!

Voim să se cinstească munca. Să fie egalitate. Lucrul să fie plătit după merit. Și să nu se facă deschilinire între om și om.

Pentru acestea luptă socialdemocrația.

Să înțelege, că toate acestea nu se vor îndeplini nici azi, nici mâine.

Precum nici oamenii nu erau stricați dela început, ci încet, încet s'au stricat, pân'ce am ajuns la stările ticăloase de astăzi.

Și dacă oamenii s'au stricat încet, cu atât mai încet se vor îmbunătăți.

Dar' mersul lumii trebuie să se schimbe. Căci lumea samână cu un pom mare cu multe crengi. Între crengi sunt și verzi și uscate. Grădinarul bun taie crengile uscate, temându-se, că cele rele vor strica și pe cele bune. Și grădinarul bun de-a bună samă va oltui pomul, ca să aibă părți mai nobile.

Grădinarul acesta bun este socialdemocrația.

Socialdemocrația depărtează fără milă structurile stricate dintre oameni și așa vrea să schimbe lumea.

Dar' cum s'o facă asta?

Nu mai așa, dacă se organizează proletarii, adecă cei apesați.

Acum ne doboară singuratici. Dar' dacă toate popoarele apesate din țara asta vor da mână frățescă, oare n'ar fi ei mai puternici? Doar' și proverbul zice:

Unde-i unul nu-i putere,
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește.

Să ne unim toți sub steagul socialdemocrației.

Și dacă nu ne putem aduna la un loc să ne sfătuim, că ce o să facem, iată în „Adevărul” ne putem sfătui. Fiecare poate scrie părerea sa și cu plăcere va fi publicată. Noi voim să învățăm unul dela celalalt.

Și chiar din pricina asta fiecare frate să caute a răspândi foaia noastră.

Să nu fie comună românească, unde „Adevărul” să nu fie cetit. Căci din „Adevărul” vor învăța frații ce-i socialdemocrația și ce-i de făcut pentru înaintare.

Scrisori cătră frații economi.

De Constantin Mille, deputat român în București.

I.

Frater țărane!*)

Cel-ce-ți scrie aceste scrisori nu e ca tine țărane, opinci nu are în picioare și nici suman nu poartă. E îmbrăcat în haine nemțești, întocmai ca notarul, ca fisolgăbirul, ca doftorul, ca toți albaștrii, ca toți domni, înaintea căror îți ieși căciula. Mă tem, de aceea, ca cetindu-mi scrisorile și întrebând veste de cel-ce le-a scris, să nu te scarpini în cap, să oftezi lung și să zici:

*) Scrisorile cătră frații economi au apărut în foaia „Drepturile Țăranului” și credem, că frații noștri vor învăța foarte mult, dacă vor ceti aceste scrisori, cari is întocmite după stările din Ungaria. (Red.)

De ce-au furat?

(Intemplare din România).

De P. Neagu, București.

— ... Noroc, mēi Ioane. Dar' ce vânt te-a bătut pe aici?

— Ia rău, tată Vasile. Treceam către boierul Culin. Nu știi, o fi acasă?

— Așa-mi pare. Și cam ce treabă aveai cu dēnsul?

— Iacă, tată Vasile, să-ți spun drept, mi-s'a isprăvit mălaiul și cucuruzul, n'am nici un bob și-aș vrea să încerc, nu l'a slăbi D-zeu de inimă să-mi dea un sac de cucuruz și i-o plăti când oi putea, ori i-o face ceva muncă. Că nu știu ce, Doamne iartă-mă, se mai zicem și cu seceta asta, că tot am mai găsi pe unde-va de muncă.

— Iei, mēi băiete, ce bine era odată, pe vremea mea, în timpuri de astea de lipsă. Nu ne mai țiram pe la ușile cutărui, ori cutărui boier... Poate că tu te grăbești și ieu te țin aici cu vorba.

— Nu prea mă grăbesc, tată Vasile. Sotesc să mă duc ceva mai către sară. Acum dă, o fi dormind, după masă... Și adecă înainte de asta ce puteai face d-voastră, în vremuri de astea de lipsă?

— Iacă, Ioane mēi, în anii de belșug, tot omul era dator să pună din sēmēnță, pe cât îl lăsau puterile, la gropile comunei, la magazii, cum le ziceam. Iei, și de venia an de de lipsă, bună-oară, ca ăst an, toți luau, cam după cât le era de nevoie, dela gropi. Și, de n'aveam atâta îndestulare ca într'alți ani, ori-cum tot nu simțeam într'atât de mult lipsă. Și, barem când mergeam de luam, știam că luăm dintr'al nostru și nu mai căciulam pe la ușile ciocoesti.

— Hei, tată Vasile, bune vremuri ai mai apucat d-ta.

— Bune, mēi Ioane. Dar' vremea ie cam după chivernisala omului. Să vede, fētul meu, că nouă, ăștia bētrāni, ne-a fost mai drag de vieță și de aceea, se vede, c'am căutat să ne chivernisim și să ne petrecem vremurile o leacă mai ca oamenii. Acum nu știu, par'că a ajuns lumea la capul veacului, așa de vē lăsați să vē topească nevoile.

— Ie hei, tată Vasile, pe noi prea ne-au doborât neajunsurile. Dar', nu știu frate, că vēd eu bine, că mult n'om mai dăinui așa... Apoi, bună sara, tată Vasile, că doar' s'o fi sculat.

— Bună să-i fie inima, Ioane, și să-l dea D-zeu, gândul cel bun.

Dimineața, nevasta îi spusese iarăși: „Ințălegi odată, mēi creștine, că nu mai avem nici țăriță. Acum, ce-a fi, trebuie să te duci, că de unde nu, murim, uite-așa, ca câni, de foame. Vecinii, dă, și ieși, imi spunea lelița Catrina asară, mai au dat de fundul sacului și nu ne mai pot da de împrumut. Și la urmă și domnul ie om și-o să-ți creadă, că doar nu-i ceri cucuruzul de pomană. I-om face ceva muncă, ori îi pomeni de cele trei pogoane. Să ne dea un sac de cucuruz și să le stăpânească cât o vrea, că și cu ele tot atât”.

Nu s'ar fi dus Ioan să se roage de boierul Culin, nici în ruptul capului. Doar' știa el ce pomană era. Nu mai putea răbda, însă, îndemmurile femeii, și prea i-se sfășia inima, când își vedea copiii nevoindu-se, să mănânce mămăliga ceea de țăriță și cum mereu să văicărau că li-i foame. De împrumut, îl era oare-cum rușine, să mai ceară pe la vecini. Nu-i spusese Catrina lui Urse nevastă-sei, că și ieși sunt la fundul sacului și că n'o să mai poată să le dea? Pe la ceilalți gospodari nici c'ar fi îndrăsnit, doar' știe el că nu-s mai breji decât dēnsul. Singur boierul Culin, i-ar fi putut face binele ăsta, să-l scoată dela foame, că doar' avea amēn-

— O fi... de... se poate, dar' mulți tot de astea ne-au spus și cu spusul am rămas!

Așa e! Dreptate ai să nu mai aibi încredere în nimeni și în nimica...

Prea mulți și-au bătut joc de tine, te-au ridicat în înaltul cerului, când au avut nevoie de tine, și în fundul iadului caliciei și întunerecului te-au împins când s'au văzut cocoțați pe spinarea ta.

Și fiindcă omul la fapte se vede, iată ce-ți spun eu, frate sătene:

Nu întreba acum deocamdată, cine-ți dă sfaturile. Dacă sunt bune, primește-le, urmează-le și vezi de te pot duce la bun sfârșit. Se poate, ca cel-ce ți-le-a dat să fie un ticălos, și el. Dar' ce-ți pasă ție, dacă sfatul e bun și folositor ție? Nu fă ceea-ce face popa, fă ceea ce-ți spune el! Și dacă se întâmplă ca cel-ce-ți dă sfatul să fie om de ispravă, de-ai văzut că fapta-i și vorba-i e tot una, că deși domn la port, e cu suflet de om bun și dornic de binele tău, dacă gândul lui nu e culpeș, viclean și de vulpe, atunci te încrede și mai mult în el, căci vrednic este de încrederea ta.

Vezi, dar', frate țărane, că mă mulțumesc cu puțin. Îți cer numai ca sfaturile mele, să le cumpenești bine în minte și să le urmezi, dacă sunt bune.

Când ne vor cunoaște, sau când vei întreba cine-s, când vei vedea că, deși nu sunt țărani, am dreptul să se asculte sfatul meu, atunci, numai atunci, te vei încrede nu numai în sfatul meu, dar' și în mine și în prietenii mei.

Și acum când tocmeala am făcut-o, putem sta de vorbă așa, ca doi prieteni, ca se respicăm miezul lucrurilor și rostul stărei țărânilor românești.

Fraților!

Sunt mulți frați, cari au căpătat deja 5 numerii de probă din „Adevărul“.

Mai mult nu le trimitem. Îi rugăm, să binevoiască a ne comunica, că au voie să aboneze „Adevărul“ sau ba?

două pătulele pline încă. Cucuruzul de an nici nu-l bătuse. Tot așteptase să se mai urce prețul.

Și nu că nu i-ar fi dat boierul Culin, că doar' îl avea și el de vânzare. Nu-i vorbă, de dat i-ar fi dat el, dar' vrea banii gata.

— „Bani, dar' de unde naiba să-i dai, că ce bruma mai rămăsese i-am dat și pe aceea perceptorului pentru porție, că nu-i de glumit cu Statul, arde-l'ar un foc. Dar', dă, cum zicea și Ilinca, ie și el om la adecă. Poate l'o mai slăbi D-zeu de inimă și mi-o crede, că doar' o avea el atâta inimă, să-și facă milă, dacă nu de mine, cel puțin de copii, când i-o spune cât sunt de ofiliți de dorul mămăligei și că abia ce mai pot scînci de flămânzi ce-s. Nu-i glumă, frate, de aproape zece zile să te lupți mai numai cu terci de țăriță. Doamne, maica domnului, peste ce-a fost să dau... Iar de n'o vrea pentru muncă, i-oî pomeni și de pământul cela“.

Cu gândul ăsta Ion își călca pe inimă, și-și luă calea spre curtea boierului.

(Va urma în numărul viitor.)

Din lumea întreagă.

Germania.

— *Insula împăratului.* Țara nemțească întreagă ride acum de împăratul Nemților Wilhelm al II-lea. El ca împărat a făcut un lucru, ce numai dela iepuri se așteaptă.

În Germania anume, la alegerile cele din urmă din partea muncitorilor socialdemocrați s'au ales 83 de ablegați în casa țerei. S'a spăriat împăratul când a auzit vestea asta. Ce se va alege din țara lui, dacă în casa țerei 83 de socialiști vor sta la pândă să nu se aducă legi, cari is pe dauna poporului. S'a apucat astfel și a ținut cuvântări în contra socialiștilor. Dar înzădar. Muncitorii au ris de el. Iar împăratului îi era ciudă, mai să nu crepe. Cum se nu, când blăstămii ăștia de socialiști și în Berlin, unde chiar el e domnul cel mai mare, dintre 6 cercuri, în cinci au ales ablegați socialiști? Ce să facă? Ce să facă? Îi era frică, că la alegerile proxime, acuma și în al șaselea cerc se va alege socialist. S'a apucat dară și a hotărît, că pe o insulă lângă Berlin is, va ridica un palat mare. Cu încetul apoi se vor așeza în jurul acestui palat capitaliștii din Berlin, și când vor fi mulți se va face acolo cercul al șaptelea din Berlin. În acest cerc vor alege ei ablegat dintre ei și nu vor lăsa să învingă socialistul și în cercul împăratului. Dar' nu toate se întâmplă cum vrea împăratul. Foia fraților socialdemocrați din țara nemțească „Vorwärts“ a aflat planul acesta și l'a descoperit, făcând ris mare de împăratul, care fugă dinaintea supușilor săi, ca epurele de vânător.

Când a cetit împăratul cele scrise în „Vorwärts“ era să crepe de ciudă. Și ce a făcut? A declarat, că-i minciună ce scriu socialiștii. Numai cât socialiștii au dovedit, că ei au drept. Fiind neputincios împăratul, ce să fi făcut alta? A întrelăsat, ca fratele Leyd, redactorul dela „Vorwärts“ să fie închis. Asta s'a întâmplat. Dar' lumea vede, că fratele Leyd chiar pentru dreptate a fost dus la închisoare, de unde va eși cu glorie. Iar frații din țara nemțească pot fi mândrii, dacă ei is atât de puternici, că și împăratul să sparie de ei.

După-cum aflăm, împăratul a văzut, că socialiștii au drept și lumea întreagă ride de el neputinciosul. Și chiar de asta pe fratele Leyd l'a slobozit liber.

Serbia.

— *Reuniunea femeilor din Belgrad.* De o vreme încoace frații din Serbia se adună tot mai mulți în partida socialdemocrată de acolo. Nu de mult chiar și femeile s'au unit, văzând, că numai prin organizare să pot mântui din jugul capitalului. În Duminica trecută au ținut o adunare mare și au hotărît a întemeia „Reuniunea femeilor — muncitoare“.

— *Adunare pentru Macedonia.* În Macedonia este răscoală mare și mulți sârbi sunt omorîți. De aceea frații din Serbia au ținut adunare mare în Belgrad și au hotărît, că cer înarmarea poporului sârbesc, ca să se știe apêra de insurgenți.

Dalmația.

— *Inchisoare.* În Dalmația, care nu-i de parte de țara noastră, puterea asemenea vrea să oprească mișcările socialiste.

Totdeauna caută să apese pe frații condu-

cători. Așa pe fratele *Dorbiciu*, redactorul foaiei socialiste, l'a judecat la închisoare pe 15 zile pentru vătămarea religiunii și a Majestății. Fratele nostru a apelat contra judecății nedrepte.

Rusia.

— *Soldat revoluționar.* În Rusia întunecată a început să pătrundă lumina și mișcările muncitorilor din zi în zi iau avânt mai mare. Lupta pentru *libertate și lumină*, e așa de mare, încât nu se mai ține cont de vieață când e vorba de a lupta contra tirăniei și a apăsării.

Așa în *Varșovia* a fost o grevă mare. Mii de muncitori au pornit pe străde să demonstreze. Stăpânirea îndată a trimis armată, să impuște asupra „rebelilor“. Când soldații venisă în fața muncitorilor au voit să deie foc, fără să aștepte comanda. Atunci ofițerul acelei companii — un om brav — se pune în fața soldaților și strigă:

— Un nemernic e acel, ce va împușca frații săi flămânzi. Cuvintele acestea adevărate au mișcat inimile soldaților, cari numai împușcase. Când mai marii armatei au luat veste despre întâmplarea asta, ofițerul fusese arestat și judecat la moarte prin glonț. Ofițerul viteaz a trebuit să moară, dar' fapta asta eroică avuse înfruntare așa de mare asupra armatei, că toți comandanții, au prins frică că nu se va mai putea face nimic cu armata de va merge tot așa.

Dar' înzădar fac orî-ce. Tirănia apăsătorilor are să se răsbune. Poporul din Rusia este apăsător și jăfuit de sute de ani. Când n'a mai vrut să rabde jugul și a ridicat glas contra tirăniei cu cătanie l'au spăriat. Dar nici cătană nu împușcă între popor și capitaliștii din Rusia au să se teme, că vremea lor s'a gătat.

Au pierit tiranii, când nici armata nu-i în slujba lor!

POPORULUI! DREPTATE!

I.

De veacuri multe, rob supus,
Le-ai îndurat pe toate!
Și lacăte pe guri Ț'au pus,
Când de nevoia grea răpus
Ai vrut să strigi: *Dreptate!*

Și tu ești doar' cel mai curat
Vlăstar ar primăverei.
Sudoarea ta i-a înălțat; —
Tu înalți palat după palat
La toți stăpânii țerei.

II.

Popor abisdui, ce sfânt
Suspina vecinicul tău cânt!
Durerea ta obștească
În plâns alinător o puî:
În doină chinul tău îl spuî...
Dar plânsul mântuire nu-i nu-i,
Ci luptă bărbătească.

Un lanț te ține 'ncătușat!
Nici știi de când l'ai tot purtat;
Dar' lanțu-a prins rugină —
Și tu ești leu voinic: Popor!
Tresari în fața tuturor
Și strigă 'n glas răsunător:
Dreptate și lumină!

Fiecare român de bine să aboneze „Adevărul”. Foiaia asta se nu lipsească de pe masa nici unui român.

„Adevărul” costă
pe 1 an 3 coroane 20 fileri
” 1/2 ” 1 coroană 60 ”
” 1/4 ” — ” 80 ”
” 1 lună — ” 30 ”

Bani sunt de a se trimite pe adresa:

„Adevărul”, Budapesta,
VIII., József-körut 18 sz.

Adunări:

Toți muncitorii din Budapesta vor ținea Duminecă, în **13 Septembrie** o adunare mare, la care se vor aduce hotărâri despre ținuta față de **partida de 48 și despre votul universal**. Frații Români din Budapesta, să fie de față!

Cronica adunărilor.

13 Septembrie: Nyiregyháza, Segedin, Szigetvár, Miskolcz, Iankovác.

20 Septembrie: Piros, Kassa, Komárom.

ATENT!

Partida trimete orator (predicător) în orice comună, unde frații au voie să țină adunări.

În privința adunărilor mai întâiu trebuie să se trimeată cerere către secretariatul partidului. De aici se va trimite cerere, ce trebuie dată la autoritate. Adresa: „Adevărul”, Budapesta, VIII. József-körut 18.

Adunarea femeilor socialiste din Oradea-mare.

Nu numai bărbații rabdă apăsarea grea a capitalului, ci și femeile. Chiar de aceea ele au hotărât să se organizeze. Țin adunări, se sfătuiesc și se organizează, ca unindu-se cu muncitorii din lumea întreagă, și ele se poată lua parte în lupta pentru mântuirea omenimei apăsate.

Astfel femeile socialiste din Oradea-mare au ținut Dumineca trecută o adunare. Vorbire a ținut Gárdos Mariska din Budapesta. S'a hotărât, că femeile muncitoare din Oradea se vor organiza sub scutul socialdemocrației.

Volnicie în Orade.

După-cum aflăm, frații din Oradea-mare au voit să țină Mercuri seara o adunare mare, la care s'ar fi protestat în contra regulamentului, prin care se ordonează, ca ficiorii cari ar fi trebuit să vină acasă în Octomvrie să fie ținuuți până la Anul-Nou. Fisolgăbirul volnic însă s'a spăriat, că ce se va întâmpla, dacă frații noștri vor spune adevărul și de aceea n'a permis să fie adunarea. Frații din Oradea acum nu se vor odihni până ce nu vor îmblânzi pe solgăbirul volnic.

Răspândiți „Adevărul” în toate părțile! Tot felul de scrisori, întrebări și cereri sunt de a se adresa: „Adevărul”, Budapesta, VIII., József-körut 18 sz.

RĂVAȘ.

Cătănie — moarte.

Am descris în numărul trecut, că ce instituție barbară este cătănia. Tot atunci am arătat câteva hoherii petrecute la regiment. Durere acuma iar avem să scriem mai multe întâmplări triste, cari s'au petrecut la manevrele mari:

Joși un batalion de husari, fugea călare, când deodată, cinci inși cu cai cu tot au căzut într'o fântână. Fântâna era afundă și așa toți cinci ficiorii s'au rănit grav. Trei inși dintre ei rămân schilavi pe vieața lor întreagă. Unul trage de moarte. Unul a scăpat cu lovituri mai mici.

Tot la manevre s'a întâmplat că pe pionerul Francisc Mateiu l'au împușcat cu un glonț de tun. Ficiorul a fost rănit greu.

Lipitoarea.

Lipitorile s'au așezat pe grumaziile noștri noștri și așa s'au înțepat, de nu-i putem lua jos. Și ne sug, ne sug sângele până la ultima picătură.

Lucrăm cu greu, cu chin. Ducem zile amare și așa punem groșă lângă groșă, ca să putem îmbruca ceva și să ne plătim porția, darea. Și ce se întâmplă cu banii dați în oficiul de dare? Țin cătănie, de care n'avem lipsă, dar' nu ne dau școli, medic etc.

Dar' încă ne-am împăca și cu asta. Ni-se urcă însă sângele în cap, când auzim, că banii noștri câștigați cu muncă amară — is defraudați. Știți, ce se înțelege defraudat? Furat se zice pe limba noastră. Dacă luon duce un pui, zice, că ce hoț îi luon, că a furat. Dacă însă un domn cu burtă mare fură din banii țerei mii de zloși și nu-i mai plătește, cât îi cucul, atunci se zice, că sërmanul e bolnav de nervi și de aceea a defraudat.

Iată spre pildă ce ni-se scrie din Lipova: Vineri a fost deținut în Lipova Kovács Károly, cassierul oficiului de dare. Causa deținerii e că s'a descoperit că a „defraudat” sume însemnate. Până eri sara s'a constatat o lipsă de 30.000 cor. Deținut, Kovács a mărturisit că a defraudat 20.000 cor. A fost dus numai decât la Timișoara, lăsând în cea mai mare mizerie soția sa tină și 6 copii minorenți.

Așadară un om, care avuse atâta plată, din cât poate trăi, nu s'a îndestulit cu atâta ci a voit mai mult. A mai furat 30.000 coroane.

Ce se întâmplă cu banii țerei? Cu banii noștri?

Ii fură niște domnișori, să poată bea champagne.

Eară Russu-Șirianu gheșeftariul.

Am arătat nu de mult, că marele „naționalist” român, Russu-Șirianu este gheșeftar comun, care trăește din aceea, că trage pe sfoară poporul credincios. Am arătat, că capătă plată dela banca de asigurare „Transylvania”, ca să facă reclamă. Că adevărat am vorbit, se vede și din următoarea știre apărută în foaia gheșeftarilor din Arad:

Biserică arsă. Din Ciacova ni-se depeșează, că azi noapte a ars biserica românească din Macedonia (lângă Ciacova). Cauza focului nu se știe. Biserica, ca toate bisericile din diecesă, a fost asigurată la banca românească de asigurare „Transylvania”.

Adecă gheșeftariul Russu, când dă veste despre arderea unei biserici, nu uită să scrie, că aceea a fost asigurată la „Transylvania”. Ceea-ce înșamnă, că ar fi bine dacă toți Românii și-ar duce groșițele agonisite la vestita „Transylvanie”.

Numai cât lumea își va deschide ochii și va vedea, că Russu face gheșeft murdar din încrederea poporului.

Nimicire de vieață.

Din Banloc ni-se scrie un fapt care dă dovadă, că starea muncitorului a ajuns așa de nesuferită, încât te prinde mirarea, că vezi încă oameni blânzi și tăcuți, față de ficăloșiile stăpânirei.

Un muncitor cu numele Lazar Miu, fiind dator cu o sumă oare-care pe pământul său care îl avea în proprietate, vre-o 9 lanțuri și o căsuță, neputând plăti la timp, i-s'a vândut mica avere. L'au lăsat pe bietul om cu nevastă și copii pe drumuri. De atunci a trecut 15 ani. Bietul om a muncit cu ziua pe unde a putut, și-a mai strâns ceva bani, și și-a cumpărat din nou o bucătică de pământ, unde și-a zidit o căsuță. Acum după 15 ani au venit earăși pretențioși cu cerea, vînzându-i și ultima sa căsuță cu țolilele din pat, cu 17 florini, omul din neștire a fost dus în întunec nedându-i-se nici o dovadă, astăzi a rămas bietul om earăși pe drumuri, și te miri cum să strigă în gura mare, doar' mai sunt: legi și dreptate.

CRONICA.

Crisa în țară tot mai ține. Guvern încă nu avem. Regele nu vrea limbă ungurească în armată, pe de altă parte ablegații de partea opozițională au declarat, că nu lasă guvern, până ce nu va fi armată ungurească.

Și ex-lexul ține mai departe. Dări nu se pot culege, numai dacă se plătesc de bună voie.

Nici asentări nu vor fi deja în anul acesta. Dar' armata nu se va mici, fiindcă ficiorii, cari ar fi trebuit să vină acasă în prima Octomvrie, vor rămânea până în 1 Ianuarie.

Moarte la cătănie. În Pravo-Lidu, foaia fraților socialiști din Boemia, cetim, că în regimentul al 9-lea iar s'a întâmplat o nenorocire mare, pentru-că ofițerii n'au fost oameni, ci hoheri. Ofițerii adecă n'au lăsat, ca armata să odihnească și astfel 43 de ficiorii au căzut amețiți de căldură. 13 inși zac bolnavi în spitalul garnisoanei din Honel. Un om a murit. Hoheria în armată așadară e pe o formă în toate țările.

Moarte de om într'o baie. În minele de fer din Veresviz de lângă Baia-mare (com. Sătmár) s'a întâmplat o nenorocire mare. Muncitorul Dumitru Florian cu un alt muncitor au găurit o stâncă și au pus acolo dinamit. Dinamitul l'au astupat cu fer. Au bătut însă prea tare și deodată s'a auzit o detunătură mare. Stânca a căzut pe cel doi muncitori. Când i-au scos de sub petrii, erau morți. Asta-i soarta muncitorului!

O cetate în flacări. În orașul Travnic două case s'a aprins de o schintee sărită din hornul unui tren. Pe atunci era vînt mare și astfel focul s'a răspândit foarte iute, așa, încât nici nu putea fi vorbă de măn-

tuire. Într'un pătrar de cias orașul întreg era în flacări. 600 de case au ars în total. Mulți oameni au fost arși în foc. Mai multe mii pe familii au rămas fără locuință. Pa-guba se urcă la câteva milioane.

Teatru românesc. Societatea pentru crearea unui teatru „Național” român și-a ținut adunarea generală în 30 August în Sebeșul-săsesc. Președintele Vulcan a ținut o vorbire plină de frase. Apoi a fost petrecere și „domnii” s'au dus care încărău. Pentru-că cultura la Români se face cu chef.

Cine vrea să facă bani. În zilele aceste croitorul Traian Gaietar din Cenedul-sărbesc (com. Torontal) s'a dus la economii de acolo Nic. Peslar și Mitru Jivu și le-a spus, că el are 2 prietini, cari știu face bani. Gaietar a venit apoi cu Peslar și Jivu la Timișoara și aci s'au întâlnit cu cei 2 prietini, Ioan Zomboran și Stefan Rámai din Vâlcani (com. Timiș). S'a început târgul între ei. Zomboran a stors dela Peslar și Jivu 600 coroane, promițându-le, că pentru suma asta le va da 2000 cor. bani falși. Mai târziu însă Zomboran a dispărut. Peslar și Jivu bănuind înșelătoria, au făcut arătare la căpitanul orașului Timișoara. Rámai, Gaietar și femeia lui Zomboran au fost arestați, ear' Zomboran e căutat pretutindenea.

Înșelătoria în Bănat. Ioan Hangó din Alios și Nicolae Koller din Begaszt-György (com. Timiș) au tras pe sfoară șapte locuitori din Sinta, Bogdarigos și Lipova și au stors dela ei 2600 coroane, promițându-le pentru aceasta o sumă mult mai mare de bani falși. Ulterior însă țeranii observând înșelăciunea, au făcut arătare la gendarmerie, care a început investigația și a aflat în grădina lui Koller 1700 cor. îngropate în pământ. Înșelătorii au fost dați în judecată.

Bătaie cu moarte de om. Țărețu Iordan locuitor în Gaiu (Arad) într'o crîsmă s'a certat cu soșii săi. Din ceartă s'a făcut bătaie și Țărețu Iordan a pățit-o. Un soț de al lui așa l'a tocat în cap, de a rămas mort în crîsmă.

Așa-i asta la oamenii bețivi, cari is mai răi, decât dobitoicii.

Răsplată. După-cum cetim prin foile ungurești, frații din Oradea-mare n'au lăsat într'atâta afacerea, că solgăbirăul nu le-a permis adunarea pe Miercuri sara. S'au adunat vr'o câteva sute de inși și s'au dus înaintea oficiului pretorial. Acolo cu glas înalt au defăimat volnicia autorităților. Polițiștii de mai multe-orî au încercat să imprăștie mulțimea, dar' n'au putut. La început au vrut să aducă cătănie în contra lor, dar' totuși n'au adus, temându-se, că cătănele se dau pe partea fraților. E de știut adecă, că frații de aceea au voit să țină adunarea, ca să protesteze în contra hotărîrii ministrului de războiu, că ține ficiorii în armată și după Octomvrie.

Cerere. Ori-ce se întîmplă cu frații noștri dacă li-se face ceva nedreptate sau au ceva plângere, binevoiască a ne scrie noauă, ca să le putem scrie în foaie. Ceea-ce odată vine scris în „Adevărul”, a doaua-oară nu se mai întîmplă.

CAPITAL ȘI MUNCĂ.

Greva din Anina.

Greva din Anina — după-cum aflăm — tot mai ține. Mulți dintre lucrători au fost aruncați afară din fabrică, și direcția a declarat că nici nu mai stă de vorbă cu muncitorii și a cerut alegerea unui comitet nou, de a începe regularea cu densii.

La cuptorul mare au ars doi lucrători, pentru-că au fost siliți a curăți țevile mașinei. Au fost duși în spitalul fabricei. Vineri, un băiat, care deși e grevă, a lucrat, și-a rupt 2 degete.

Domnii, ca fisolgăbirăul și inspectorul industrial firește la întîmplările acestea tac.

Ceea-ce se petrece în Anina, e ceva grozav. Să întrebunțezează oameni neștiutori la lucru și copii.

Chiar și Dumineca lucră, se încarcă material brut în zilele de sârbătoare. Fisolgăbirăul stă cu săptămânile pe acolo fără să zică ceva.

Pe lângă astea funcționarul Olbrich este o vulpe șireată: umblă printre lucrători și caută să afle fiecare vorbă și minteni dă samă la domni.

Greva ține de 3 luni. Așa se vede, d-nii ar voi deja să se împace numai nici ei nu știu cum. Frații nu se lasă de loc. Le-a sosit și lor timpul să-și câștige odată plată cinstită și purtare de om din partea mai marilor.

Grevă în Tolvadia.

Veste tristă ni-se scrie din Tolvadia. Capitalul într'atîta a jăfuit pe frații noștri de acolo, încât au fost constrînși să intre în grevă. Firește au pățit-o, precum ie-care muncitor neorganizat o pătesce, dacă vrea să se ajute. Solgăbirăul a închis pe greviștii pe câte 30 zile. Dacă frații toți țineau la olaltă, dacă toți ar fi fost socialiști și ar fi avut reuniune, care să-i apere de-a bună samă nu s'ar fi putut întîmpla cu ei așa nenorocire mare, ca acuma în vreme de lucru să-i închidă pe 30 de zile. Plângerea fraților este mare.

Cu un capitalist Montag au făcut frații contract pe tăiat la grâu. S'a hotărît, că plata va fi, din 12 părți una. Toată coasa au avut să taie 8 jugere de grâu, 2 de ovės, 2 de fân și 2 de bichină. Un lanț a costat 3 coroane 60 filerî, fie fost bichină fie fân. Frații au tăiat grăul, dar acela a fost culcat la pământ, așa că era greu să lucre. Oamenii au cerut dară plată mai mare: din 11 părți să le dea una. Montag asta nu le-a dat, dar a făgăduit, că dă o coroană de juger. Afară de asta frații au lucrat 40 lanțe de ovės și 10 lanțe de bichină, ce n'a fost pus în contract. Și la capăt ce s'a întîmplat? Fiecare frate ar fi trebuit să capete 2¹/₂—3 jugere de pământ și numai 2 lanțe au căpătat.

S'au necăjit tare frații pentru jăfuirea asta și de aceea, când au fost duși la mașină au cerut, ca plată cel puțin 4 procente la sută. Și frații au trierat o lună și numai opt fărtea de grâu a căpătat o persoană. Frații astfel Marți sara a cerut să le dea plată cinstită. Montag nu le-a dat. Astfel frații noștri altă-zi n'au intrat în lucru și mașina a stat o zi întreagă. Jăfuitoriul Montag, care trăește din munca altora, era să crepe de necaz. Minteni a fugit la solgăbirău și a venit înapoi cu gendari. Fiind-că oamenii nu s'au spăriat, 48 de inși au fost duși în

Banloc înaintea fibirăului baron Hauser, tiranul domn din Banloc.

Și pentru-că oamenii au declarat, că ei lucră numai pentru plată cinstită, au fost duși la Nagy-Becskerek și închiși pe câte 30 de zile.

Acum în vreme de lucru s'a întîmplat asta. Și pentru-ce? Pentru-că oamenii au cerut să li-se plătească lucrul. Că ce va fi capătul la asta, par'că vedem. Muncitorii români în fine au să vază, că numai prin organizare se vor putea mântui de apăsarea capitalului. Capitaliștii fac legătură cu gendarmeria și cu autoritățile, ca să se apere. Noi să facem legătură între noi să nu ne lăsăm apăsați. Și atunci o să vedem, unde-i puterea?

Cărțile noastre.

Următoarele cărți românești de propagandă se află de vânzare în librăria Népszava,

József-körút 18:

	Cor. Fil.
Ce vor socialiștii români	—24
Carte de cetire Socialistă	—20
Primejdia Națională	—10
Ce este și ce vrea Socialismul	—10
1 Mai Cântece	—20
Scrisori colectiviste de Vandervelde	—20
Determinismul de Dr. Zosin	—20
Medicina Socială	—48
Trudiții, icoane din norod (nuvele)	—95
Către Fete de Ana M. Mozona	—20
Manifestul Comunist de Marx și Engels	—95
Rusia Revoluționară de Nikitina	—48
Socialismul utopic și științific	—48
Propoganda în Mișcarea Socială	—48
Ciuma Religioasă	—20
Vremuri noi de Kropotkin	—48
Noua epistolă către muncitorii și țeranii	—28
Despre Antisemitism	—20
Școala liberă, de Zosin	—20
Antisemitism și Zionism	—20
Să fie Lumină	—10
Statul viitor de Rebel	—10
Studii asupra Socialismului în România	—30
Socialismul și intelectuali de Paul Lafargue	—25

Editor: Partida socialdemocrată din Ungaria.

Redactor responsabil: Aurel Cristea.

Anunț.

Pentru anunț nu luăm responsabilitatea.

Cele mai bune haine vinete de lu-

crători: **REFORM** Hainele

acestea is pregătite din cea mai bună materie brută, cusute duplu și nu-și pierd culoarea, (bumbi patentăți). Haine, mantile și căpături de **REFORM** se capătă

numai la fabricanții

MAJOET COMP.

Fabricanții de vestimente vinete de muncitorii

Budapest, Arany János-u. 22.

Modele și liste de preț se trimit gratis și franco. Corespondență românească.